

Mr Slobodan Ilijić*

Nebojša Jovanović. 2017. *Saobraćajno pravo. Knjiga 1, Opšti deo*. Beograd: Centar za izdavaštvo i informisanje Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu, 566.

Uobičajeno je da se delo lepe književnosti, kao što je roman aktuelnog pisca, prikaže sutradan po objavljivanju. Prikazivanje univerzitetskog udžbenika zahteva izvestan protok vremena od trenutka objavljivanja. Ovaj prikaz je posvećen jednom od prvih udžbenika saobraćajnog prava u državi Srbiji, veoma korisnom udžbeniku za pravničku struku i nauku za oblast – *Saobraćajno pravo. Opšti deo*, iz pera profesora Pravnog fakulteta Univerziteta u Beogradu dr Nebojše Jovanovića. Udžbenik se po strukturi sastoji iz četiri dela, ali ima brojne i vrlo interesantne priloge.

1. Naslov prvog dela je – „Uvod u saobraćajno pravo“. Prvi deo čine dve glave, ali iz te dve glave mogu se izdvojiti tri postavke. U prvoj postavci autor je pošao od potrebe da analizira pojam saobraćaja, s obzirom na to da se tim pojmom bavila saobraćajna, pravna i ekonomska književnost. Tim putem došlo se do razlikovanja šireg i užeg pojma saobraćaja. Širi pojam saobraćaja obuhvatio bi ne samo prenos ljudi i stvari nego i nematerijalne pojave (ideje, vesti, poruke) prenete putem pošte, telefona, radija, televizije ili interneta. Autor je, pošto se iz šireg pojma saobraćaja isključuje prenos vesti i privatni saobraćaj, prihvatio užu definiciju pojma saobraćaja, koja je primerenija pravu. U toj definiciji naglašava se pojam saobraćaja kao privredne delatnosti u kojoj se vozilima prenose ljudi i stvari sa jednog mesta na drugo. Na taj način izložen pojam saobraćaja činio bi prvu postavku uvoda u saobraćaj. Druga postavka autora više je okrenuta rezultatima saobraćajne nauke i pitanjima iz saobraćajno-pravničke struke. Druga postavka autora sadrži najpre jedan važan pravnometodološki pristup. Taj pristup je ukazao na to da je saobraćajno pravo skup opštih pravnih pravila kojima se uređuju imovinsko-pravni odnosi između učesnika u prevozu robe i putnika i upravno-pravni odnosi koji neposredno služe obavljanju delatnosti prevoza. Pravnometodološki, taj pristup može da objasni strukturu izložene saobraćajne mate-

* Autor je član Predsedništva Udruženja pravnika Srbije.

rije u udžbeniku. Razume se, u nekim delovima ili glavama udžbenika više je zastupljen imovinskopravni aspekt saobraćajnog prava, a u nekim upravno-pravni aspekt tog prava. Posle ovog pristupa definisan je pojam saobraćajnog prava. Naime, saobraćajno pravo je definisano kao grana prava kojom se uređuju organizovano obavljanje prevoza robe i putnika u svim njegovim granama i odnosi u vezi sa poslovima u koje stupaju prevoznici sa korisnicima svojih usluga. Uz naučno definisan pojam saobraćajnog prava, precizirana je dalja podela na grane saobraćajnog prava, i to na: morski, rečni, železnički, drumski, vazdušni, cevovodni i mešoviti saobraćaj, čime je zaokružena druga postavka udžbenika. Treća postavka autora bila je sadržana u aktuelnom opisu geografsko-saobraćajnih činjenica i odlika Srbije. Na osnovu toga čitalac može da prepozna sledeću ideju ili postavku autora: saobraćajnom politikom i saobraćajnim pravom mogu da se u dužem periodu valorizuju geografske, trgovačke, istorijske i političke prilike konkretne nacionalne države.

2. U drugom delu udžbenika, pod nazivom „Javno saobraćajno pravo“, autor se bavi organizacijom saobraćaja, ulogom carine u saobraćaju, i najzad, nadležnošću sudova iz ugla saobraćajnog prava. Struktura tog dela udžbenika prilagođena je pre svega potrebama studenata.

3. U trećem delu udžbenika prikazano je – imovinsko saobraćajno pravo. Moglo bi se reći da pravni instituti tog dela udžbenika spadaju u najinteresantnije teme u saobraćajnom pravu. Uvodnim izlaganjem u početnoj glavi trećeg dela ukazano je na više slojeva u strukturi imovinskog saobraćajnog prava, koji će biti potrebni diplomiranom pravniku u primeni saobraćajnog prava. Otpremanju ili špediciji posvećeno je trideset strana, uz podsećanje na građanskopravne korene ugovora o špediciji. Zatim su izložena još četiri ugovora, a svakom od njih je posvećena posebna glava. Prvo je koncipiran ugovor o prevozu, zatim ugovor o prevozu stvari, pa ugovor o prevozu putnika i, najzad, ugovor o prevozu prtljaga. Svi ti ugovori, istakao je autor, imaju građanskopravno poreklo i trgovačkopravnu prirodu u saobraćaju. Svaki od tih ugovora čita se lako, kao roman, jer su opisani jednostavnim pravničkim stilom i jasnim jezikom. Isticanje porekla i pravne prirode tih ugovora za čitaoca-studenta i čitaoca-zaposlenog u privredi, banci, osiguranju znači da u tom delu udžbenika može da nađe odgovore na mnoga saobraćajnopravna pitanja i aktuelne probleme koji nastaju ili mogu da nastanu u poslovnoj praksi.

4. U četvrtom delu udžbenika reč je o posebnim vrstama prevoza. U odnosu na osnovne udžbenike saobraćajnog prava, koji su objavljivani za vreme SFRJ, ta oblast saobraćajnog prava doživela je najviše pozitivnopravnih promena. Posebne vrste prevoza prikazane su u dve glave. Predmet prve glave je prevoz sa više prevoznika, a druge prevoz opasne robe. Približavajući čitaocu materiju prevoza sa više prevoznika, autor objašnjava brojne modalitete dvojnog prevoza, uzastopnog prevoza i mešovitog prevoza, a sve to imajući u vidu potrebe studenata i nastave.

Naučni pristup svakom od tih instituta obuhvatio je definisanje pojma, razgraničenje tog instituta sa sličnim institutom, organizaciju prevoza i učesnike, odgovornosti, trajanje, rokove zastarelosti potraživanja i dr. Složenost materije imovinskog saobraćajnog prava ilustrovana je onim pitanjima zbog kojih nastaju „glavobolje“ pravnika u praksi, ali je autor nalazio i terapiju za izlječenje „glavobolje“ u praksi primene pravne regulative. Mada Srbija nema more, diplomirani pravnik u Srbiji koji se bavi organizovanjem saobraćaja sa više prevoznika mora da uzme u obzir specifičnosti morskog saobraćaja. Savremeni prevoz sa više prevoznika od budućih pravnika u Srbiji zahteva da u organizovanju uzmu u obzir savremena saobraćajnotehnička dostignuća, pa se autor udžbenika pobrinuo i za to navodeći tačku o mešovitom prevozu lebdelicom (overkraftom). Što se pak tiče glave o prevozu opasne robe, materija saobraćajnog prava zasnovana je na nekoliko ranije ratifikovanih osnovnih međunarodnih konvencija i brojnim protokolima, odnosno inženjersko-tehničkim standardima u izvršenju tih konvencija.

5. Prvi udžbenik iz saobraćajnog prava objavljen je 1963. godine, a zatim objavljeno je još nekoliko osnovnih i pomoćnih udžbenika saobraćajnog prava. Svi ti udžbenici objavljeni su na podlozi geografsko-saobraćajnih karakteristika FNRJ, SFRJ, SRJ i sve njih autor ovog udžbenika uzeo je u obzir na adekvatan način. Ovaj udžbenik saobraćajnog prava među prvim je objavljen u samostalnoj državi Srbiji, čime je popunjena velika praznina u saobraćajnopravnoj književnosti i publicistici Srbije.

6. Ovaj udžbenik saobraćajnog prava ima brojne vrednosti i otuda predstavlja značajno delo u srpskoj pravnoj baštini XXI veka. Pre svega, priložen je veoma detaljan i praktično sačinjen azbučni spisak pojmova, koji čitaocu omogućava da brzo i lako putuje kroz složenu materiju saobraćajnog prava i da savlada zakonitosti te naučne oblasti. U mnogim oblastima autor je ukazao na nedostatke pravne regulative, pa ovo delo može da bude korisno predstavnicima zakonodavne vlasti i svima koji se bave pravnim normiranjem u svim granama saobraćaja. Prof. dr Nebojša Jovanović je bogato teorijsko znanje izrazio u prikazima stavova velikog broja autora i dela, objavljenih i na srpskom i na stranom jeziku. Spisak korišćene književnosti, azbučno i abecedno, omogućuje zainteresovanom čitaocu da se bliže upozna sa tim delima. Posebnu vrednost ovom delu, čime prevazilazi okvire udžbenika, daje analiza brojnih pravnih pitanja kroz konkretne odgovore sudske prakse i detaljne prikaze spornih slučajeva sa kritičkim osvrtom i pozivanjem na konkretne sudske odluke naših sudova i na presedane anglosaksonskog prava. Najzad, priložen je pregledan azbučni spisak presedana i domaćih presuda, koji su povezani sa pojedinim pravnim institutima, odnosno konkretnim pitanjima u okviru tih instituta.

7. Izlaganje materije saobraćajnog prava u prikazanom delu zadovoljilo je i potrebe studenata osnovnih, master i doktorskih studija na

pravnim fakultetima i potrebe profesionalaca zaposlenih u saobraćaju, inženjera, veštaka, aktuara, procenitelja, zaposlenih u osiguranju, turističkoj delatnosti i dr. Istovremeno, ovo delo je interesantno za one kojima je primena saobraćajnog prava i saobraćajne politike dopunska delatnost, čime bi bila pokrivena i takva interesovanja. Saobraćajno pravo je pozitivnopravna disciplina ili oblast prava podložna čestim promenama među izvorima međunarodnog saobraćajnog prava (uključujući inženjersko-tehničke standarde i sl.), a još više među izvorima saobraćajnog prava u Srbiji. Delo je štampano ćiriličkim pismom, broširano, prikladne veličine sloga, ukusno vizuelno opremljeno, a njegova cena je pristupačna.